

Vi blir inte sjuka av ojämlikhet men känner oss sjukare

IFN-forskarna Andreas Bergh, Therese Nilsson och Daniel Waldenström har skrivit boken Sick of Inequality? som utkommer under augusti månad (Edward Elgar Publishing). De har kommit fram till att ojämlikhet inte nödvändigtvis gör oss sjuka, men däremot att vi känner oss mer sjuka.

Efter att *Jämlikhetsanden* (Richard Wilkinson, Kate Pickett) kom ut på svenska 2010 uppmärksammades frågan om huruvida ojämlikhet påverkar hälsan. I boken presenteras studier som visar att ohälsan är större i ojämlika samhällen, vilket skapade en livlig debatt även här i landet.

Andreas Bergh blev intresserad av de studier som låg till grund för *Jämlikhetsanden*. Granskningen av dessa studier blev så småningom boken *Blir vi sjuka av inkomstskillnader?* (2012) som han skrev tillsammans med Therese Nilsson och Daniel Waldenström. Alla tre är i dag verksamma på IFN.

Nu kommer en uppdaterad version av boken ut på engelska med titeln *Sick of Inequality? An Introduction to the Relationship between Inequality and Health*. Det är en sys-

tematisk forskningsgenomgång, som visar att den sortens samsyn i studier som presenterats i *Jämlikhetsanden* inte föreligger.

– Det finns studier från 1970-talet som visar på ett samband mellan ojämlikhet och ohälsa,

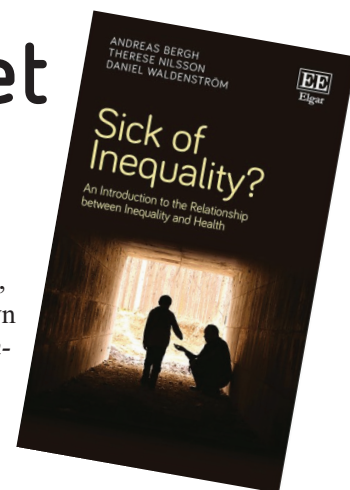
men dessa studier är relativt enkla. De studier som gjorts på senare år har lett till mycket mer spretiga resultat, säger Andreas Bergh.

Forskningsgenomgången som han gjort tillsammans med Therese Nilsson och Daniel Waldenström visar att ojämlikhet inte nödvändigtvis gör oss sjuka, men däremot gör det att vi känner oss mer sjuka. Det här är en fråga som kan undersökas vidare förklarar Bergh. Han vill veta varför det är så och vad det är som bidrar till den känslan.

Vi vet redan att människor tenderar att jämföra sig med varandra och att det kan vara en anledning, förklarar Bergh och fortsätter:

– Jag skulle vilja veta vilka vi jämför oss med, och ifall olika typer av inkomstskillnader fyller olika funktioner. Frågan om inkomstspridningens hälsopåverkan är aktuell i flera länder.

– I den här debatten är det viktigt att komma ihåg att det kan vara stora skillnader länder emellan, och att resultat från forskning utförd i USA inte självklart kan översättas till svenska förhållanden. Forskning därifrån visar på tydligare samband mellan ojämlikhet och ohälsa, men med tanke på att länderna är så olika kan inte sådan forskning ligga till grund för den svenska debatten, förklarar Andreas Bergh.



Andreas Bergh, Therese Nilsson och Daniel Waldenström har skrivit boken Sick of Inequality?

Text: Mimmi Below Blomkvist

Podd: 30-talsreform visar hälsovårdens betydelse för ekonomin. Intervju med Therese Nilsson

lyssna och prenumerera på ifn.se



IFN:s forskningsresultat publiceras i olika kanaler. All forskning presenteras först i ett working paper. Under förra året utkom ett 50-tal sådana på IFN. Nästa steg är publicering i peer reviewgranskade vetenskapliga tidskrifter. Här redovisas de senaste studierna som accepterats för publicering.

Christian Bjørnskov, “Growth, Inequality and Economic Freedom: Evidence from the US States”, *Contemporary Economic Policy*.

I denna studie visar Bjørnskov att tillväxt påverkas av en kombination av ekonomisk omfördelningspolitik och ojämlikhet. Han jämför 50 amerikanska delstater under 30 år. Det visar sig att ojämlikhet inte är relaterad till tillväxt i stater med en stor offentlig sektor, men bidrar positivt till tillväxt i stater med lägre offentlig konsumtion.

Christian Bjørnskov, “Economic Freedom and Economic Crises”, *European Journal of Political Economy*.

Teorin ger inget entydigt besked om hur politisk styrning och ekonomisk frihet påverkar risken för att en ekonomisk kris uppstår. Bjørnskov har studerat 212 kriser och recessioner sedan 1993. Han visar att ekonomisk frihet är kopplad till risken att en kris uppstår, men att kriserna förstör mycket mer värde och pågår längre i reglerade ekonomier.

Joacim Tåg, Thomas Åstebro och Peter Thompson, “Hierarchies and Entrepreneurship”, *European Economic Review*.

Studien visar att anställda i mer decentraliserade företag är mer benägna att bli entreprenörer än anställda i hierarkiska företag. Decentralisering spelar en roll då entreprenöriella personer söker sig till decentraliserade företag, och mer decentraliserade företag har anställda med bredare kunskaper (vilket underlättar entreprenörskap).

Karin Edmark, Che-Yuan Liang, Eva Mörk och Håkan Selin, “The Swedish Earned Income Tax Credit: Did It Increase Employment?”, *Finanzarchiv*.

I denna studie utvärderas jobbskatteavdragets effekter på sysselsättningen. Forskarna undersöker hur olika individer fick olika stora avdrag på grund av skillnader i inkomst och boendekommun. Slutsatsen är att det inte går att belägga att förändringarna i sysselsättningen skett på grund av jobbskatteavdraget.

Fredrik Heyman, “Job Polarization, Job Tasks and the Role of Firms”, *Economics Letters*.

Det finns en omfattande internationell forskning som visar på ökad jobbpolarisering. I denna studie undersöks om jobbpolarisering även förekommer inom svenska företag, vilket resultaten tyder på. Studien visar även att förändringar både inom företag och mellan företag över tiden är av betydelse för utvecklingen av jobbpolarisering.

Martin Olsson, “Direct and Cross Effects of Employment Protection – The Case of Parental Childcare”, *Scandinavian Journal of Economics*.

Studien visar att ett svagare anställningsskydd minskar föräldrars benägenhet att under arbetstid stanna hemma med sjukt barn. Det framgår även att när anställningsskyddet försvagas för en förälder så avtar den andra förälderns benägenhet att vara hemma för vård av sjukt barn. Förklaringen är att hur mycket föräldrarna i en familj jobbar är starkt sammankopplat.

Så kan Brexit förklaras

Psykologi är centralt för att förstå dagens samhälle, förklarade professor Jonathan Haidt, Stern School of Business på New York University, under ett frukostseminarium som arrangerades av IFN den 28 juni.

Haidt har i sin forskning kunnat se att skillnaderna är stora mellan människors åsikter i större städer och på landsbygden. På seminariet visade han en graf där skillnaden var mycket stor mellan de som var för respektive emot Brexit i Centrala London och i landet i övrigt.

Mot bakgrund av Brexit förklarade Jonathan Haidt vad som händer i dagens västerländska demokratier:

- Framgångsrik kapitalism skapar välstånd.
- Välståndet lockar till massinvandring från fattiga länder.
- Välståndet har skapat en storstadselit som är hyper-



tolerant och invandringsvänlig.

- Invandringen och den mångkulturella eliten gör att fler och fler anammar auktoritära idéer.
 - När gruppen auktoritära lockar till sig konservativa *status quo*-anhängare skapas en majoritet.
- Det är detta som hänt i Storbritannien med Brexit, sa Haidt.

Från Sidney till Stockholm för att studera elmarknaders funktioner

Eddie Anderson från University of Sydney forskar tillsammans med Pär Holmberg, IFN, om elmarknaders funktion. Han besökte Stockholm under sommaren inom ramen för IFN:s gästforskarprogram.

Eddie Anderson är engelsmannen som flyttade "hem" när han för 20 år sedan kom till Australien för att forska på University of Sydney. Hans egen farfar hade i ungdomen flyttat från Australien till England. "Jag har sju barn och Australien är en bra plats för barn att växa upp" förklarar Anderson flytten från Cambridge till Sydney. Det är fjärde gången som han besöker Stockholm och IFN. Han gör det för att tillsammans med Pär Holmberg studera elmarknaders funktionssätt.

– Vi studerar hur olika företag verkar på en elmarknad, berättar Anderson som är intresserad av risktagande både i stort och på elmarknader. Han förklarar att han och Pär Holmberg studerar osäkerheter på elbörsen.

– Vi försöker förstå hur och var i processen som osäkerheten uppstår.

Budgivningsreglerna tvingar fram ojämnheter/diskontinuiteter i budkurvorna. Ett resultat är att små förändringar i kostnaderna kan få stort genomslag på elpriset, särskilt när priset är högt. En försumbar förändring i kostnaderna kan i teorin ändra elpriset med upp till 10 %. Exakt hur stor effekten blir i realiteten beror på konkurrensen och budgivningsreglerna.

Både Eddie Anderson och Pär Holmberg intresserar sig för den osäkerhet som sol- och vindenergi medför.

– Alla länder har samma problem med att vi använder mer och mer av mindre förutsägbara energikällor som vind- och solkraft.

Ser elmarknaden i Australien ungefär ut som den svenska?

– Nja, svarar Eddie Anderson. Ni har långa avstånd inom landet men vi har ännu längre avstånd, vilket innebär att överföringen av el är än viktigare. Sedan är vår elmarknad



enbart för vårt land och inte som här för en region – Norden. Men den forskning vi gör kan appliceras på båda våra länder så väl som på andra stater.

I Australien är det i dag många hushåll som har solpaneler på taket, men få som på grund av osäkerheten "kopplat loss" från det allmänna elnätet – billig energi kan oftast inte kompensera för den kostnad det innebär att el inte alltid är tillgänglig, förklarar Eddie Anderson. Men i och med att batterier blir allt billigare kommer elnätet att kunna fungera som *backup*. Eddie Anderson tror därför att framtidens elabonnemang blir som dagens telefonabonnemang, det vill säga en låg fast avgift i kombination med en större kostnad vid användning av el.

Vad tycker han om att arbeta på IFN?

– Det är en lugn miljö där jag kan koncentrera mig. Hans fru följer varje gång med till Sverige och hon har sett mycket av staden och dess omgivning.

– Här finns vackra byggnader och härliga öar i skärgården, säger Eddie Anderson.



Kort och gott

- "Vi har fått mer inblick i hur man arbetar som forskare och en bättre överblick av vad nationalekonomer forskar om" förklarar Anna-Mi Fredriksson och Ingvar Ziemann som under sommaren varit forskningsassistenter på IFN.
- Charlotta Olofsson har anställts som ordinarie forskningsassistent. Charlotta har en masterexamen i nationalekonomi från Stockholms universitet.
- Jannis Angelis har av Oxford University utnämnts till *Country Champion* för Sverige. "Fokus ligger på att utveckla och sprida nya tankar kring kunskapsförmedling, dels genom forskning i ämnet och samordning akademiker emellan, dels genom samverkan mellan akademien och samhället i stort", säger Jannis Angelis.
- En vetenskaplig artikel av Matilda Orth, IFN, och Florin Maican, affilierad till IFN, har av *International Journal of Industrial Organization* utsetts till en av förra årets två bästa publicerade artiklar.
- Wolf von Laer, som under ett drygt år haft sin arbetsplats på IFN, har utsetts till *Chief Executive Officer* för den amerikanska organisationen Students for Liberty. Wolf doktorerar under hösten på King's College i London.



9 juni | Magnus Henrekson deltog i ett seminarium arrangerat av Centerpartiet. Ämnet var regeringens plan att låta arbetsgivare betala 25 procent av sjukpenningen för långtidssjuka: "Detta skulle leda till en ytterligare brutalisering av arbetsmarknaden", sa Henrekson.



15 juni | Åsa Hansson presenterade skatteforskning på ett seminarium arrangerat av Timbro. Frågan som ställdes var om Sverige bör införa platt skatt. Åsa Hansson kommenterade en rapport i ämnet författad av Jacob Lundberg.



15 juni | Entreprenöriella ekosystem är temat i en ny antologi utgiven av Esbri. Magnus Henrekson deltog vid lanseringen. Han har tillsammans med Pontus Braunerhjelm skrivit kapitlet "Från utbildning, forskning och innovation till växande företag och stigande välbstånd".



16 juni | ESO-rapporten "Digitaliseringens dynamik", författad av IFN-forskarna Fredrik Heyman, Pehr-Johan Norbäck och Lars Persson, presenterades på Rosenbad. De är först med att ha studerat automatiseringens effekter över en längre tid, 1996–2013.



5 juli | Under årets Almedalsvecka fanns flera IFN-forskare på plats för att delta i seminarier. En av dessa var Lars Calmfors som diskuterade lägre ingångslöner hos Plåt- & ventföretagen. I Visby fanns även IFN-forskarna Andreas Bergh, Mårten Blix och Therese Nilsson på plats.

Nyhetsbrev:
"Nyheter från IFN" utkommer sju gånger per år. Dessutom publiceras "News from IFN" två gånger årligen.

Nyhetsbrev